

Loğman RƏŞİDZADƏ

(əvvəlki ötən saylarımızda)

Çaxnaşma, hərc-mərclik, kaos, dövlət idarəçiliyində fərdi avtonomiya və səriştəsizlik, daha nələr, nələr. Bütün bunlar bu gün də özünü "xalq dövləti", "demokratik dövlət" adlandıranların yadigarlarıdır.

Bu gün

seçkiyə gedən müxalifət nümayəndələrinin əsas şüarlarından biri, yenə də Azərbaycan birliyi, vətəndaş həmrəyliyi. Axı onlar 1992-ci ildə hakimiyyətə gələndə az müddətdə sübut etdilər ki, bu cür oriyentrlərə tam laqeyddirlər. Bütün bunlar nə tez unuduldu? O vaxt dövlət qəzetlərinin birində redaktor işləyən tanınmış yazıçı-jurnalist sonralar söyləyirdi: hakimiyyət dəyişən kimi o vaxtın iqtidar yetkililərindən biri çağıraraq mənə dedi ki, sizi yaxşı tanıyıraq, yaradıcılığınıza da bələdik, hörmətimiz də var, lakin siz getməlisiniz. Hakimiyyətə gəlmişik, redaktor da bizim komandadan olmalıdır. Və bu vəzifəyə ondan qat-qat zəif bir adam təyin olundu. Belə çıxır ki, bu adamlar yenidən hakimiyyətə gəlsələr iqtisadiyyatımızı, mədəniyyətimizi, mətbuatımızı, bir sözlə, ictimai həyatımızı yenə həmin aqibət gözləyir. Məşhur ABŞ prezidenti Eizenhauer insanları işə götürəndə onun hansı partiya-dan olduğu ilə qətiyyətlə maraqlanmazdı. Onun üçün başlıca meyar bu adamın hansı bacarığın sahibi olması idi. Komandanı möhkəmlətmək yaxşı şeydir, amma bacarıqlı, professional oyunçuların hesabına. Dünya futbolunda ge-

ARİSTOKRATİK AZADLIQ

YAXUD BİZ HANSI DEMOKRATİYADAN İMTİNA EDİRİK

dən prosesləri, transfer siyasətini xatırlayaq. Bəlkə də bu bayağı misaldır, amma son dərəcə həyatidir.

Həmin hakimiyyətin dövründə kadr siyasətinə aid digər bir misal. Qubada vaxtilə İcra hakimiyyətində işləyən tanışım söhbət edir ki, müxalif düşürgənin hakimiyyətdə olduğu vaxtda bizə də rayonda heç bir nüfuzu olmayan bir coğrafiya müəllimini icra başçısı qoymuşdular. İdarə işləri təzə icra hakimini bir o qədər də cəlb etmədi. Bir gün dedim ki, neçə müddətdir məktublar yığılıb qalıb. Dedi gətir. Sonra da soruşdu ki, nə edim? Dedim hamısına dərkənar qoyun, aidiyyəti üzrə göndərək ünvanlara.

Səhəri gün məktubları götürəndə heyretləndim. Təzə başçı məktubların hamısının üstündə vərəqəmə "Dərəkənar" sözünü yazıb imzalamışdı. Halbuki bu təsadüfi adamı uzun müddət dövlət vəzifələrində çalışmış, bu gün də respublika su təsərrüfatı naziri işləyən savadlı, təcrübəli, işgüzar, bütün bunlarla yanaşı tərbiyəli və nəzakətli ziyalı olan bir adamın - Əhməd Əhmədzaadənin yerinə təyin eləmişdilər. Məncə, başqa təhlilə ehtiyac yoxdur. Belə misallar birdirmi, ikidirmi, hansını deyəsən? Daxili işlər naziri İsgəndər Həmidovun birbaşa canlı efirə girib Dövlət katibi Pənah Hüseynovu hədələməyindənmi, kiçik padşahların ölkəni öz aralarında bölüşdürüb hökmranlıq etmələrindənmi?.. Üzr istəyirəm, müxalifət bu sifətləmi yenidən hakimiyyətə gəlmək istəyir?..

Xatırlayırsınızsa elə lap binəyi-qədimdən müxalifət xalq,

millət, azadlıq və demokratiya məfhumlarını ekspansiyaya götürüb sanki özəlləşdirmişdir. Xalq deyəndə, məsələn, siyasi maraq müstəvisində birləşən müəyyən qrup nəzərdə tutulur, xalq hakimiyyəti dedikdə, məlum bir illik hakimiyyətə işarə vurulur, yaxud xalq hakimiyyətə gələcək, deyəndə, yenə bir ovuc müxalifətçi düşünülür.

Onların demokratiya anlayışı da bu müstəvidədir

Özlərinə nə sərf edirsə, demək o, demokratikdir. Başqa sözlə, belələrinə demokratiya öz qanunsuz addımlarını, ölçü-biçiyə sığmayan erköyünlüklərini kompensasiya etmək vasitəsidir. Seçki ölümlərində bildiyimiz kimi, həmin qüvvələr daha da fəallaşmış, öz niyyətlərini reallaşdırmaqdan ötrü, guya yenə də demokratiyaya sığınmış, xüsusən, mətbuatla yanaşı mitinq və küçə yürüşlərinin imkanlarından gen-bol istifadə etməyə başlamışlar. Yalan, böhtan, şəh və qarşıdurma üçün mitinq və küçə yürüşləri daha sərfəlidir. Bu zaman onlar seçkiqabağı təbliğat kampaniyasının tərkib hissəsi olan dava-dalaş, yaxacırda texnologiyasını işə salırlar. Bütün bunlara müxalifətin siyasi mətbəxində hələ lap çoxdan hazırlanan bir komponent də əlavə olunmaqdadır - qan. Müxalifətin seçki təbliğatından indi də qan iyi gəlir. Xeyli əvvəl kluarlarda eşitdiklərim və konfedral mənbələrdə təsdiqlənən bu fakt artıq gerçəkləşməyə başlayıb. Hələ xeyli əvvəl eşitmişdim ki, müxalifət qapalı söhbətlərində seçki ölümlərində qan tökülməsinin son dərəcə vacibliyini vurğulayıb, küçə yü-

rüşlərində, mitinqlərdə qarşıdurma yaradıb məhz qan tökülməsinə nail olmağı ciddi bir vəzifə kimi qarşıya qoymuşdur. Bu gün həmin vəzifə icra edilir. Özünü də ən çox Pənah Hüseynov kimi liderlərin nümunəsində. Öndə liderlər gedir - bu daha cəlbədidir. Belədə sıravilər aksiyaya həvəslə qoşula bilərlər. Utandırıcı haldır. Seçki təbliğatını, beləcə, küçə psixologiyasında qurmaq, siyasətin özünü aşığılamaqdır.

Budurmu demokratiya, budurmu azadlıq? Demokratiya budursa, biz bundan məmnuniyyətlə imtina edirik. Təkrar etməyə bir də lüzum görürük ki, demokratiya hərc-mərclik, anarxiya deyil, qanunların diktaturasıdır. Cavanyolinin "Spartak" əsərindəki bir epizodu xatırlatmaq yerinə düşərdi. Qələbə çalmış qullar qurğanlıq edir, əldə etdikləri azadlığı və qələbələrini həzm edə bilməyib ölçü-biçisiz hərəkətlərə yol verirlər. Bu zaman Spartakın sərkərdələrindən biri - Fessaloniyalı qılıncını başı üzərinə qaldıraraq qışqırır: "Əgər siz azadlığı hərc-mərclik, başıpozuqluq, qarışıqlıq kimi başa düşürsünüzsə, - belə bir azadlıq bizə lazım deyil. Biz nizam-intizamı, qayda-qanunu üstün tuturuq".

Nikolay Berdyayev öz fəlsəfi bioqrafiyasında yazırdı: "Rusiya inqilabının təcrübəsi çoxdan başımda dolaşan belə bir fikri təsdiq edirdi ki, azadlıq demokratik yox, aristokratikdir. Azadlıq üsyan etmiş kütlələrə maraqlı və gərəkdir deyil: onlar azadlığın yükünü çəkmə bilmirlər". Hakimiyyətə gəlmək istəyən hər hansı siyasi qüvvə bunu unutmamalıdır.

"Elçi" qəzeti,
28-30 sentyabr 2003-cü il